

Резюмета на научните трудове на доц. дфн Стефана Русенова, представени за конкурса за заемане на академична длъжност „професор” по шифър 05.04.06 – „Литература на народите на Европа, Америка, Африка и Австралия”(Нова английска литература), обявен от Софийския университет „св.Климент Охридски” и обнародван в Държавен вестник, бр.90 от 16.11.2010 г.

Представени са общо 11 публикации, които принадлежат към две основни области на научни интереси, обединени от използването на различни теоретични постановки на М.М.Бахтин: изследвания върху повествователния метод на Д.Х.Лорънс и модернизма и върху емигрантска тематика.

1. Монографичният труд *D.H.Lawrence: Between Tradition and Innovation* разглежда трите най-значими романа на Лорънс през призмата на два теоретични подхода с цел да прецизира и провери валидността на тезата за междинното място на подхода на писателя между реалистичната викторианска проза и модерния английски роман на ранния ХХ век. Това са текстуален анализ на образността във втора и трета глави и Бахтиновия “образ на идеята” в четвърта глава.

Втора и трета глави надграждат над предишни мои изследвания върху образността в реалистичния *Синове и любовници* и тяхната промяна в *Дъгата* като ги преосмислят през настоящата тема за авторските философски виждания за дихотомния модел. Стига се до извода, че системата от поетически образи и символи е едновременно средство за изобразяване на модерната тема за дълбинните нива на съзнанието в *Дъгата*, и проводник на абстрактно, философско съдържание и дидактически тон.

Чрез Бахтиновия аналитичен инструмент „образ на идеята“ се проследява разполагането на философско съдържание и в читания за най-модернистичен роман на Лорънс *Влюбени жени*. Анализът установява както наличието на богата хетероглосия, така и липса на диалогичен ъгъл между различните дискурси, което е ключово за полифоничното звучене на романа. През оптиката на „образа на идеята“ се коментира и новото съдържание на дихотомната схема „живот-смърт,” която представлява модифицирана форма на традиционната морална схема на викторианския реалистичен роман. Лорънс променя съдържанието на схемата, но запазва принципа на дихотомност, с което едновременно съхранява и пренася викторианската морална традиция в ранния ХХ век. През двата ракурса на различните аналитични подходи се стига до основния извод, че присъствие на философско съдържание в романовата форма е ключово за междинното положение на *Дъгата* и *Влюбени жени*, между реалистичната традиция и модернистичното писане. Така в самата си сърцевина модерният подход на Лорънс за изразяване живота на подсъзнателното, парадоксално обвързва романа и с централната морална викторианска традиция. Доктрината финализира, унифицира и ограничава обратната тенденция на повествованието към хетероглосия и относителна автономия на гласовете.

2. В статията “Narrative Technique and the Dialogic Principle in *Women in Love*” се разглежда машинната образност в дискурса на индустриалния магнат Джералд от романа на Лорънс *Влюбени жени* и успоредяването на абстрактния му глас с богатия на зрителни метафори литературно-художествен дискурс на разказвача. Коментира се двугласието като потенциал за диалогичното в романа.

3. В статията „The Subversion of Seriousness in *Women in Love*” се изразява отношение по спора в англо-езичната критика за полифоничния характер на романа. В анализа на ключов диалог между героите се установява, че

всеки от тях присъства със специфичен дискурс, което създава потенциал за полифония. Стига се до извода, че богатството на стилове и дискурси по-скоро служи за замаскиране на единен дихотомен модел, който подкопава илюзията за автономно развитие и относителността на гледната точка, характерни за диалогичното начало.

4. В “The Modernist Adventure into the Carnavalesque: The Case of *The Great Gatsby*” романът на Фицджералд се анализира като смесица от приключенския жанр с неговата разновидност романа и детективския жанр като разновидност на гносеологичния наратив на познанието. Жанровото миксиране се извежда като типологична черта на модернистичната проза и се свързва с Бахтиновата карнивализация.

5. Главата за рецепцията на Лорънс в България в *The European Reception of D.H.Lawrence*, с пълна библиография за преводите до 2006г., проследява неговата рецепция в преводи и критически отзиви от началото на 30-те години на XX век до 2006г. във връзка с променящата се културно-литературна среда и политическите превратности на периода. Включен е и детайлен анализ на всички преводи на *Синове и любовници* като се отделя специално внимание на предаването на стилистичния пласт на романа.

6. Главата в *Encyclopedia of Literary Modernism* се състои от две статии върху славянските модернизми в средна и югоизточна Европа. Първата от тях е изцяло моя и е посветена основно на полския модернизъм, избор, обусловен от силното му влияние върху българската литература, а статията върху българския модернизъм е в съавторство, като аналитичната част е моя, а емпиричната - на другия автор. Освен информацията за значими представители на модернизма и трудовете им, статиите целят да представят конкретните национални литературни явления и автори в контекста на основни модернистични явления в Европа. В изследването се открояват две тенденции, които са свързани с географското разположение и историята на страните в славянския свят. Националният

въпрос също играе важна роля. Разпокъсана Полша преди Първата световна война изпитва езиковото и културно влияние на немския, руски и австрийски модернизъм. Чешкият авангардизъм е под силното влияние на френския сюрреализъм и по тази причина през периода не се обръща внимание на най-оригиналния чешки модернист Кафка в немско-говоряща Прага.

Литературното наследство на славянските страни също играе важна роля. Полските и чешки модернисти например се изправят срещу една добре развита традиция на литературен натурализъм, която атакуват и подриват. Младите литератури /българска, сръбска/ в новоосвободените балкански страни, които се стремят да се освободят от провинциализма, заимстват от символизма предимно модели и изразни средства за предаване на психологически, съзерцателни състояния, като пренебрегват формално-стилистичните игри с езика.

7. Монографичният труд *Dialogues in Exile: Joseph Conrad, Vladimir Nabokov, Eva Hoffman* представлява оригинално изследване в съпоставителен план на три ключови текста от видни писатели емигранти и доколкото ми е известно е първи опит в българската и чуждестранната критическа литература да се очертае единен комплекс от макро-сюжетни и микро-стилистични параметри на поетиката на мигрантския наратив в една нова област на изследвания, която добива все по-голямо значение в глобализацията се свят. Въз основа на анализа на трите текста се извеждат следните стилистичните особености на мигрантското писане: 1/обща анти-миметична тенденция към косвеност и многопластовост в мигрантското писане, което отдалечава от чистата репрезентация и отваря нови естетически възможности за акта на разказване по посока на неговото отъждествяване с изгнаническото състояние. 2/ двоичност на всички структурни равнища, фрагментарност и присъствието на фигурите на границата и зева, които биват трансформирани и остойностени

положително чрез акта на писане. Откроява се тенденция към нарочно изграждане и подкопаване на бинарните опозиции вътре/вън, център/периферия. 3/ Емоционалният живот на изгнаника се очертава като най-трудната за транспониране на чуждия език и култура сфера. Това се маркира чрез висока честотност на думи на майчиния език, които почти винаги присъстват в чуждия и които се превръщат в ярък отличителен белег на емигрантския текст.

8. Монографията “Vladimir Nabokov’s Linguistic Exile in *The Real Life of Sebastian Knight*” отделя особено място и внимание на Бахтиновата теория за хронотопа, маските и карнавалната култура на кукления театър. Прилагането на Бахтиновата маска на глупака към романа, което се прави за пръв път в критическата литература върху писателя, позволява и ново тълкуване на романа като алегоризация на изгнанието.

9. Статията „The Reconstitution of the Self in Eva Hoffman and Lubomir Kanov,” изследва проблематиката на личностната трансформация в емиграция в романите на Хофман *Изгубена в превода* и на Любомир Канов *Между двете хемисфери* и проследява общата тематична линия за езика и откриването на творческия акт като необходими условия за оцеляване. Коментират се сходствата при противопоставяне на родния и чуждия език, общите тенденции към подкопаване на жанровите конвенции и подобната метафорика за предаване на изгнаническата проблематика.

10. В статията „The Dialogue between the Past and the Present in Tamas Dobozy’s *The Inert Landscapes of Georgy Ferenz*” се разглеждат естетическите търсения на художника-емигрант, работещ на границата между две култури в средата на 20-ти век. Подчертават се привилегироването на рамката, изпразването от съдържание на центъра и иронията, които стават значими за твореца-емигрант.

11. В статията “The Experience of Liminality in D.H.Lawrence’s *St. Mawr*” се прилага антропологичния термин *лиминалност*, за да се анализира

състоянието на дислокация при вътрешната емиграция. Стига се до извода, че непоследователната сюжетна линия, резките смени в образността, подкопаването на бинарната опозиция център/периферия, централността на пустинята и хронотопа на празно място/безвреме са формално-стилистични белези за репрезентация на темата за дислокацията.

См. Русенова